

Martin Čokl (1907-2014) (107 let)

Najstarejši slovenski gozdar vseh časov

Ni težko pisati o človeku velikega duha, kakršen je naš spoštovani univerzitetni profesor in življenjski učitelj Martin Čokl. Niti drveča in pohlepna modernost, ki z nenehno mantro ponavlja, kako staro nič ne velja, ne more preglasiti stvaritve velikega uma, ki je del slovenskega gozda in del slovenske gozdarske strokovne identitete. Ostaja eden trajnih temeljev slovenskega gozdarstva. Zato je težko razumeti in se spriznati z logičnostjo in še manj s pravičnostjo njegovega biološkega konca. Ni bil zgolj strokovnjak in ustvarjalec novega, ampak tudi čustvovalec in učitelj, ki je svoji poznani eksaktnosti dodajal tudi etične vrednote, ki v sodobnem svetu žal vse bolj izgublajo svojo ceno. V tem smislu je bil še zlasti dragocen kot pedagog, ki je nepreštetim slovenskim gozdarjem vcepljal mesijanski odnos do narave, posebej do gozda.

Prof. Martin Čokl je svet slikovito primerjal z matematično funkcijo, v kateri so ljudje in družbe spremenljivka, konstanta pa naravne danosti v mejah poznavanja in razumevanja. Spremenljivka ga ni zanimala. Zlasti ne ljudje in družbe sedanjega sveta. V družini enajstih otrok je bil predviden za »gosпода« pa je vaški župnik ocenil, da je fanta škoda za čaščenje virtualnega sveta. Pašo za svoj um je iskal v naravnih danostih in naravnih procesih. V njih je iskal dokazljiva razmeja s pomočjo že odkritega, katerim pa je vedno dodajal svoja nova spoznanja - vedno podprta s praučenostjo - to je z metriko. Tudi veterinarstvo v Zagrebu zanj ni bilo dovolj izzivalno, zato je predsedal na gozdarstvo. Tudi v gozdarstvu je marsikaj prepuščeno raziskovalnemu ugibanju. Toda za svojo specialnost si je izbral dendrometrijo in kot podaljšek prirasto slovje, kar mu je omogočalo sproščanje neverjetnega daru: spremljanje življenja dreves z matematiko.

Doma mu niso mogli pomagati. Ni imel denarja za strokovne knjige, saj mu ga je zmanjkalo za vsakodnevno hrano. Vse pa je hotel vedeti. Zato je redno obiskoval predavanja in jih stenografiral, da bi tako imel vsa najnovejša strokovna spoznanja v svojem študentskem nahrbtniku. Vse kar je v stroki počel je temeljila na številkah, na matematiki in na brezpogojni smiselnosti. Ko je bil pred vojno na Kmetijski zbornici pri bankskem uradu, je bil snovalec in izvajalec tako imenovane Gozdarske ankete, ki

je bil prvi sistemski obsežnejši projekt za spoznavanje slovenskega gozdnega prostora. Druga svetovna vojna, v kateri je preživel muke petih italijanskih in nemških taborišč, na koncu tudi dachavskega, mu ni pobrala velike zavzetosti za razvoj slovenskega gozdarstva. Kot vodja oddelka na ministrstvu za gozdarstvo je sodeloval pri ustanovitvi

Martin Čokl s soprogo Ireno leta 2011

prve srednje gozdarske šole. Tam se je tudi ogrel za teoretično in praktično pridobivanje borove smole na stoječih drevesih. To je bila novost, zato je izdelal vsa potrebna teoretična izhodišča in izdelal tudi vso potrebno orodje. Za vpeljavo te inovativne dejavnosti za področje cele Jugoslavije je prejel Red dela s srebrnim vencem.

Kot pronicljivi raziskovalec se je najbolj razveselil ustanovitve Gozdarskega inštituta Slovenije, ki mu je med prvimi razvijal pravo raziskovalno miselnost, da bi kmalu postal evropsko uveljavljena ustanova. Tudi študentom na Gozdarskem oddelku Biotehniške fakultete je poskušal privzgojiti maksimo o potrebnosti aplikativne vrednosti vsakega raziskovalnega dela. Kar žal sedaj (pre) številni raziskovalci velikokrat pozabljajo. Vsaka njegova znanstvena zamisel in raziskovalni korak so imeli za operativno strokovno raven predvideno uporabnost z vsemi učinki; od pridobivanja smole na borovih drevesih, pa do postavitve avtohtonega

matematično-statističnega ogrodja izračunavanja lesnih zalog sestojev s pomočjo tarifnih modelov. Kar je bil pred šestdesetimi leti in je v večji meri še danes način inventarizacije slovenskih gozdov. Za več drevesnih vrst je sestavil dvovhodne deblovnice, sestavil je tudi normative za naše kmečke (prebiralne) gozdove. Med mnogimi mono grafijami je treba posebej navesti Gozdarski priročnik, ki je še po desetletjih glavni strokovni pomočnik operativnim strokovnjakom. Za publikacijo Merjenje gozdnih sestojev in njihovega potenciala, mu je bila podeljena Jesenkova nagrada – najvišje naravoslovno priznanje.

Martin Čokl je bil prvi urednik znanstvenih in raziskovalnih izdaj na gozdarskem inštitutu in gozdarski fakulteti. Kot poznavalec gozdarske strokovne misli in besede, je bil verodostojni član gozdarske terminološke komisije. Ko je odhajal v pokoj, je prejel še republiški Red z bronastim vencem. Navedena družbena priznanja (in še mnoga druga) mu je podelila izključno gozdarska stroka.

Njegova matematika je vedno pripadala gozdu, ničemer in nikomur drugemu. Doma v kleti je imel svoj laboratorij, v katerem je sproščal nagnjenja in veselje do izumiteljstva. Tu je nastalo orodje za pridobivanje smole, drevesni višinomer in kot zadnji in najkompletnejši merilni pripomoček – Gozdarski polimeter, ki ga je patentiral na Zveznem patentnem uradu v Beogradu.

Ta tehnicistični oris Čoklove življenjske podobe je le delen, torej nepopolen. Ne govori o čustvenem delu te podobe. V tej zvezi mi v spominu odzvanja pogovor z neko neznano ženicco v njegovi rojstni Zibiki na Kozjanskem, ko me je vprašala: Res, tudi vi ga poznate (namreč Tmčkovega Tineta)? Ah, zlat človek, je nadaljevala. Da, da, ne le učen, tudi zlat je bil naš učitelj in kolega Martin Čokl.

Marko KMECL

Viri.

Goz.V., 2007, št. 7-8, M.: Sto en gozdar v sto letih, 2012, str. 73-78

Književnost

Začetki načrtnega gospodarjenja z gozdovi na Slovenskem – Flameckovi in Lesseckovi načrti za Trnovski gozd ter bovške in tolminske gozdove, 1769–1771

Po nekajletnih prizadevanjih kroga entuziastov je končno izšlo pomembno delo za zgodovino gozda in gozdarstva na Slovenskem, ki pomeni začetek načrtnega gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji. To so načrti za Trnovski gozd ter bovške in tolminske gozdove, ki so nastali v obdobju 1769-1771. V publikaciji so faksimile načrtov, zapisanih v gotici, nemški prepisi načrtov ter seveda slovenski prevod. Tako je publikacija dostopna domačinom in tujim zgodovinarjem in vsem zainteresiranim, ki se ukvarjajo z zgodovino gozda in gozdarstva ter zgodovino agrarne rabe na Slovenskem. Avtorja načrtov sta bila Franz Flameck in Johann Karl Lesseck; prvi je bil znan tudi kot avtor zemljevida Dunajskega gozda iz leta 1759. Za izpeljavo tega pionirskega podviga sta bila pomembna zemlje-

merca - Franz von Grotgger in Anton von Venczely, slednji je v virih omenjen kot pomemben kartograf v deželah habsburške monarhije. Celotno objavljeno gradivo se nanaša na širše goriško območje, ki je

